

Aardrijkskunde voor
de bovenbouw havo en vwo
5e editie

VWO

de geo

Antwoorden werkboek Globalisering

Hoofdstuk 3

www.thiememeulenhoff.nl/degeo

3 Inzoomen op Duitsland, Tsjechië en Egypte

Start

Opdracht 1 De markt als magneet

- a** de verkoop van kleding
- b** Eén voordeel gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) De klanten kunnen de waren goed vergelijken, omdat aanbod en keuzemogelijkheden groot zijn. Dat trekt extra bezoekers.
 - 2) Clustering trekt allerlei voorzieningen voor de bedrijven aan, zoals aan- en afvoer, marktgebouwen, groothandel en geldzaken.

Opdracht 2 De stad als magneet

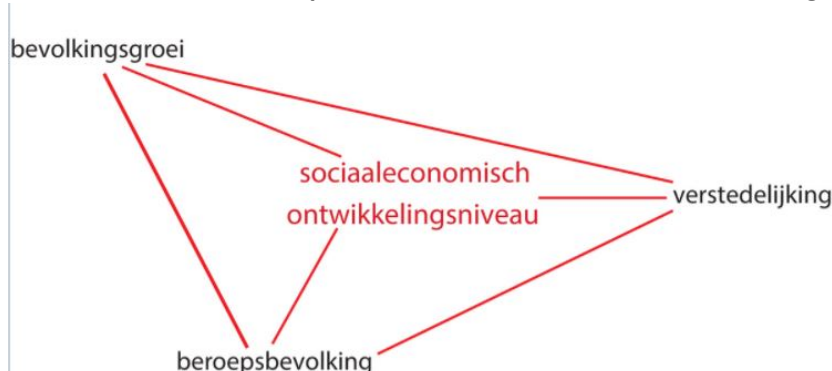
- a** Twee redenen gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) De stad biedt allerlei mogelijkheden en veel meer voorzieningen. / Op het platteland is een gebrek aan voorzieningen, scholingsmogelijkheden, werk, enzovoort.
 - 2) In de stad is veel werkgelegenheid of denkt men dat er veel werk zal zijn.
- b** Drie redenen gevraagd:
- 1) vanwege de nabijheid van een grote arbeidsmarkt / In de stad zijn meer arbeidskrachten en meer goed geschoolde arbeidskrachten.
 - 2) vanwege de afzetmarkt / De stad vormt een grote en koopkrachtige nabije afzetmarkt.
 - 3) vanwege het agglomeratie-effect / de aanwezige contacten, relaties, bedrijven en infrastructuur.

Opdracht 3 Groene helden in de sloppenwijken

- a** Het ophalen van vuilnis wordt door moslims als onrein gezien. Voor de koptische Zabbaleen geldt dit niet.
- b** De armoede en de werkloosheid zijn op het platteland nog groter dan in de sloppenwijken van de hoofdstad. Het platteland biedt minder hoop voor de toekomst.
- c** Ouders en kinderen zijn analfabeet en niet geschoold. Dat maakt hen ongeschikt voor welke andere baan dan ook.

Opdracht 4 Deelvragen

- a** **W1** Relaties met het peil van sociaaleconomische ontwikkeling.

- b** *landbouw / industrie / dienstensector*
- c** *hoog / laag*

3.1 Welvaart en werk

Opdracht 1 Mensen of machines

- a** B
- b** Eén reden gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) Na de val van het communistische regiem was er geen investeringskapitaal in Tsjechië. Voor de enorme investeringen was extra kapitaal nodig. Dat kon door Volkswagen / het Westen worden geleverd.
 - 2) Škoda kon daarmee gebruikmaken van nieuwe (westerse) technologie.
 - 3) Škoda kon daarmee gebruikmaken van het marketingnetwerk / de afzetstructuur van VW / de naamsbekendheid van VW in de wereld.
- c** Twee economische argumenten gevraagd:
- 1) Het aandeel in het bbp is relatief groot. De auto-industrie is sterk afhankelijk van de export. Wanneer de economische situatie in de wereld terugloopt, zal Tsjechië de gevolgen daarvan sterk merken.
 - 2) De auto-industrie geeft veel werk. Stijgende lonen, robotisering en economische terugval vormen bedreigingen voor de landelijke en (meer nog) plaatselijke economie.

Opdracht 2 Productie en welvaart

- a** Het bbp/inw van Tsjechië is meer dan 5 x zo groot als dat van Egypte.
Het bbp/inw van Duitsland is meer dan 13 x zo groot als dat van Egypte.
- b** De verrekking van de koopkracht brengt de verhouding Egypte : Tsjechië terug naar 1 : 3 en Egypte : Duitsland naar 1 : 4.
- c** De VN-index (hdi), omdat daarin ook gelet wordt op alfabetisme en gezondheid (levensverwachting).

Opdracht 3 Inkomensongelijkheid

- a** De regel klopt niet met de gegevens in figuur 3.1. De inkomensongelijkheid is in het rijke Nederland even groot als in het armste land van de vier, Egypte.
- b** Tsjechië was tot 1989 een communistisch land. In een socialistische samenleving wordt de inkomensongelijkheid klein gehouden.

Opdracht 4 Werk en inkomen

- a** De goederen zijn goedkoop / de toegevoegde waarde is gering. Daardoor zijn de lonen in de informele sector erg laag. Het gevolg is dat veel gebruikgemaakt wordt van goedkope menselijke arbeid (zoals te zien is in figuur 3.2).
- b** Egypte heeft een hoog aandeel werkenden in de landbouw; het besteedbare inkomen per inwoner is er laag. In Duitsland is het omgekeerd en Tsjechië zit er wat tussenin. Het verband is dus: hoe hoger het aandeel, hoe lager het inkomen per inwoner.
- c** De Egyptische landbouw is kleinschalig en weinig gemechaniseerd (arbeidsintensief). De toegevoegde waarde per werkende is gering / de arbeidsproductiviteit is laag. De Duitse landbouw is grootschalig en sterk gemechaniseerd (kapitaalintensief). De toegevoegde waarde per werkende is groot / de arbeidsproductiviteit is hoog.

Opdracht 5 Werk in de industrie

- a** Eén reden gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) De overloop uit de landbouw zorgde voor een groot aanbod van goedkope arbeidskrachten (de-agrarisatie).
 - 2) Door de sterke bevolkingstoename groeide de binnenlandse afzetmarkt voor industrieproducten uit eigen land.

- b** Eén reden gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) De globalisering maakte het verplaatsen van de maakindustrie vanuit de westerse landen naar landen met lage loonkosten mogelijk.
 - 2) De globalisering maakte de levering van industrieproducten aan het buitenland gemakkelijker door open grenzen en lage vervoerskosten.
- c** Assemblage vraagt veel lager geschoolde arbeidskrachten die tegen lage lonen willen werken. In Egypte zijn de lonen laag en is het aanbod van laaggeschoolde arbeiders hoog.

Opdracht 6 Centrum en periferie

- a** De regio was vroeger een van de rijkste in Tsjechië dankzij mijnbouw en industrie. Nu kent het gebied het bijna hoogste aandeel mensen met een veel lager dan gemiddeld inkomen.
- b** het Ruhrgebied
- c** Drie atlaskaarten gevraagd met uitleg:
- 1) GB 100C, *Duitsland - Bevolkingsontwikkeling*: Een aantal grote steden in het Ruhrgebied verloor tussen 1990 en 2013 tussen de 10 en 20% van het aantal inwoners.
 - 2) GB 100E, *Duitsland - Vergrijzing*: In de deelstaat Nordrhein-Westfalen is het juist het Ruhrgebied dat meer vergrijzing kent.
 - 3) GB 100I, *Duitsland - Werkloosheid*: De werkloosheid is in het Ruhrgebied groot.

Opdracht 7 Regionale steun

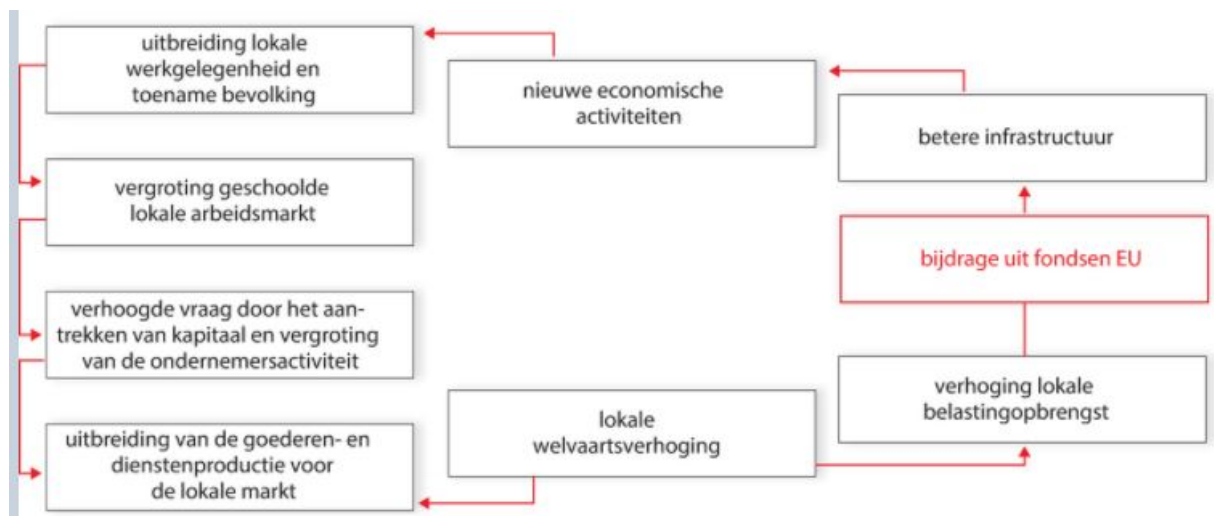
- a** rood: De Tsjechische regering wil het met de minder zware eisen gemakkelijker maken voor investeerders om zich daar te vestigen.
- b** De investeringen trekken bedrijven aan. Die geven werk en inkomen. De welvaart stijgt en dat trekt weer nieuwe bedrijven aan.
- c** De werkloosheid in de probleemgebieden is bovengemiddeld. De overheid wil de werkloosheid daar verminderen (oorzaak).
- Door een maximum te stellen aan de investeringen in machines, zullen er meer arbeidsplaatsen geschapen worden en zal de werkloosheid in de achterstandsgebieden verminderen (gevolg).
- d** Drie Duitse deelstaten gevraagd met toelichting, bijvoorbeeld:
- 1) Sachsen-Anhalt: een laag brp/inw en een lage economische groei; veel werkloosheid
 - 2) Thüringen: een laag brp/inw en een lage economische groei; veel werkloosheid
 - 3) Mecklenburg-Vorpommern: het laagste brp/inw; veel werkloosheid
- e** Twee redenen gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) Egypte is arm. De overheid heeft geen geld voor hulp aan achtergebleven regio's en wordt niet geholpen door een organisatie als de EU.
 - 2) De ligging van Zuid-Egypte is ongunstig: het gebied vormt geen verbinding met een grote afzetmarkt / de verbindingen zijn slecht, de afstanden groot.
 - 3) Zuid-Egypte heeft geen traditie van industrie en mijnbouw. De mogelijkheden om deze arme en agrarische regio te ontwikkelen, zijn gering.

Verdieping

Opdracht 8 Backwash en spread in Europese regio's

- a** € 51 miljard
- b** Handel en welvaart groeiden in Tsjechië (mede) dankzij de Europese steun duidelijk meer dan in Duitsland / ten opzichte van de eerste vijftien lidstaten.
- c** vertrekoverschot → afnemende vraag → minder productie van goederen en diensten → bedrijven sluiten → minder belastingopbrengsten → welvaart en voorzieningenniveau nemen af → vertrekoverschot neemt toe

d/e W5 De werking van positieve spreedeffecten.

Herhaling

Opdracht 9 Terugblik op de paragraaf

- a**
- 1 - F
 - 2 - A
 - 3 - E
 - 4 - D
 - 5 - B
 - 6 - C

b Eén maatregel voor Tsjechië gevraagd, bijvoorbeeld:

- 1) investeringen in de infrastructuur
- 2) regio aanwijzen als sez
- 3) belastingmaatregelen
- 4) EU-gelden

Eén maatregel voor Duitsland gevraagd, bijvoorbeeld:

- 1) investeringen in de infrastructuur
- 2) van industrieel erfgoed musea maken of er andere nieuwe bestemmingen aan geven

c Industrialisatie van het zuiden is lastig door het ontbreken van grondstoffen, een afzetmarkt en goede verbindingen. Scholing zonder werkgelegenheid betekent dat jonge mensen geen toekomst in de periferie hebben. Ze zullen wegtrekken.

3.2 Welvaart en demografie

Opdracht 1 Bevolking groeit sneller dan economie

- a Het onderwijsniveau is laag en de schoolklassen zijn overvol.
- b De orthodoxe islam, die stelt dat kinderen een zegen zijn van Allah.
- c II en V
- d Twee argumenten gevraagd:
 - 1) Procentueel gezien klopt de uitspraak: Egypte ging van \$ 6.000 naar \$ 10.300 (ongeveer 70% groei), terwijl Tsjechië groeide van \$ 20.000 naar \$ 30.000 (50% groei).
 - 2) De groei van het bbp in Egypte ging samen met een enorme bevolkingstoename. Toch nam het bbp/inwoner sterk toe. In Tsjechië was de bevolkingsgroei veel geringer in die periode.

Opdracht 2 Bevolkings spreiding

- a [antwoord eerste druk]
 figuur 3.20: Tsjechië: regionaal schaalniveau
 figuur 3.15: Egypte: lokaal schaalniveau
 GB 100B, *Duitsland - Bevolkingsdichtheid*: regionaal schaalniveau
 [antwoord tweede druk en verder]
 figuur 3.20 en GB 100B, *Duitsland - Bevolkingsdichtheid*: beide op regionaal schaalniveau
 figuur 3.15: Egypte: op lokaal schaalniveau
- b Figuur 3.20 geeft de dichtheid weer in grote administratieve eenheden / provincies. Daardoor wordt de werkelijke spreiding niet nauwkeurig weergegeven.
- c in Egypte
- d op het gebrek aan neerslag / de droogte

Opdracht 3 Demografische druk

- a De kindersterfte is er hoog; als gevolg daarvan veel vervangende geboorten.
- b Kinderen kunnen meewerken op het boerenbedrijfje / op het land.
- c Twee sectoren gevraagd voor demografische investeringen, bijvoorbeeld:
 - 1) onderwijs: Onderwijs geeft mensen meer kansen op werk. Een goed geschoolde arbeidsmarkt is aantrekkelijk voor bedrijven / verhoogt (uiteindelijk) de arbeidsproductiviteit / de welvaart.
 - 2) werkgelegenheid: Toenemende werkloosheid leidt tot armoede, ontevredenheid, misdaad, politieke spanningen en geweldsconflicten.
 - 3) geboortebeperkende maatregelen: Een te sterke bevolkingsgroei remt het bbp/inw en houdt armoede in stand.

Opdracht 4 Groei en afname

- a Eigen antwoord, bijvoorbeeld:
op 4 mei 2017: 95.207.430 en 4.661 geboorten om 15:47 uur
- b Het migratiecijfer is negatief / er is een vertrekoverschot.
- c Natuurlijke groei op 4 mei 2017: in Egypte 3.578 mensen erbij; in Duitsland 93 mensen erbij. De demografische druk in Egypte zal nog lange tijd toenemen vanwege het aantal jongeren (groene druk). In Duitsland zal vooral de grijze druk gaan toenemen. In Duitsland is er een afname door natuurlijke groei, maar een toename en overcompensatie door vluchtelingen.
- d A is onjuist: Door het grote vestigingsoverschot neemt de bevolking (nog) wat toe (in 2016 met ruim 40.000 mensen).
 B is onjuist: Het vrouwenoverschot neemt toe, omdat vrouwen gemiddeld langer leven.
 C is juist: Immigranten zijn gemiddeld jong en het geboortecijfer ligt er (nog) behoorlijk hoog.

D is juist: De immigranten zitten vooral in de leeftijd tussen 15 en 65 jaar. Dat is de productieve groep, die zorgt voor een vermindering van de demografische druk.

E is onjuist: In de tweede fase groeit de bevolking snel door de daling van het sterftcijfer en het nog hoge geboortecijfer.

Opdracht 5 Leeftijdsgedragingen en het demografische transitieproces

- a Ze worden alle drie naar verhouding smaller aan de basis.
De vruchtbaarheid / het geboortecijfer neemt in alle drie de landen af. Daardoor vindt een proces van veroudering / vergrijzing plaats. Maar niet elk land zit in dezelfde fase!
- b Het diagram van Egypte is breder geworden in 2050. Dat van Duitsland en Tsjechië is in 2050 smaller dan in 2015.
- c in de laatste fase: In beide landen overtreft het sterftcijfer het geboortecijfer.
- d in de jaren 1945 tot 1950
- e Duitsland had de Tweede Wereldoorlog verloren. De periode kort daarna was extra zwaar in Duitsland. Van een babyboom was geen sprake, er was juist een dip in het geboortecijfer.

Opdracht 6 Migratie en voorzieningenniveau, een vicieuze cirkel

- a Het grote vertreksaldo van vooral de verdienende beroepsbevolking leidt tot vergrijzing en een dalend geboortecijfer. Daarnaast vertrekken vooral veel (goedopgeleide) jonge vrouwen, waardoor de daling van het geboortecijfer wordt versterkt.
- b **W8 Een negatieve spiraal.**

- c Buitenlandse migranten hebben (vanwege de jongere leeftijdssamenstelling) als groep een hoger geboortecijfer / een hogere vruchtbaarheid (oorzaak), waardoor ze dus bijdragen aan een verjonging van de leeftijdsopbouw (gevolg).
- d Vooral op het platteland in de oostelijke deelstaten is de weerstand tegen vreemdelingen groot (oorzaak), wat kan leiden tot grote sociale spanningen (gevolg).
- e De kinderen worden bang gemaakt voor vreemdelingen door te praten over 'onbeperkte immigratie'. Dat zou de sociale structuur kapotmaken. Maar het probleem is dat die al kapot is: er zijn bijna geen kinderen meer.
Eigen mening leerling, bijvoorbeeld:
De oorzaak ligt ergens anders, zie W8. Immigratie zou dus wel kunnen helpen dit probleem op te lossen.

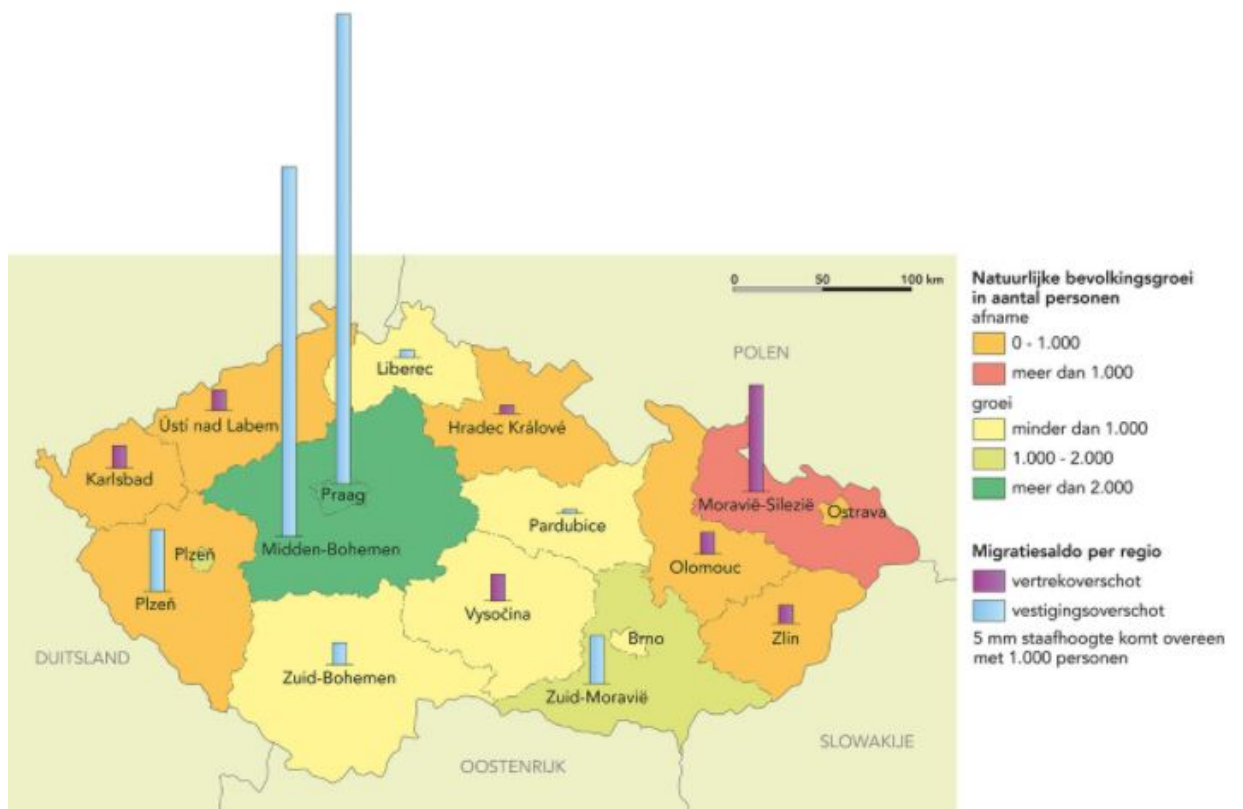
Opdracht 7 Babyboom in grote steden

Twee argumenten gevraagd, bijvoorbeeld:

- 1) Veel jonge mensen trekken voor studie en werk naar de grote stad. Ze zitten in de vruchtbare leeftijd en krijgen na verloop van tijd kinderen.
- 2) In de grote steden wonen veel allochtonen. Bij die groep is het geboortecijfer / de vruchtbaarheid hoger.
- 3) De medische zorg bij zwangerschappen is heel goed in de grote steden. Mensen van het platteland gaan voor de bevalling naar een grootstedelijke kraamkliniek.

Verdieping**Opdracht 8 Inzoomen op Tsjechië**

a/b Dit is een voorbeeld van een goede kaart.

W11 Administratie indeling van Tsjechië naar provincie (kraj).

- c Het voorbeeld is een combinatie van een choropletenkaart en een diagramkaart (waarin geen cirkels zijn gebruikt maar kolommen).
Eén kaart uit de atlas gevraagd, bijvoorbeeld:
1) GB 15C, *Afbeeldingsmethoden - Choropleet*
2) GB 83A, *Europa - Natuurlijke hulpbronnen/Energie, Steenkool, bruinkool en uranium*
- d Het vergelijken van regio's is niet goed mogelijk, omdat het inwoneraantal per regio sterk verschilt.
- e Het noordwesten en het oosten zijn verliezers wat betreft natuurlijke groei en binnenlandse migratie: de randgebieden. De sterkste groei is in Praag en het omliggende gebied.

Herhaling**Opdracht 9 Terugblik op de paragraaf****a W12 Relatie tussen indicatoren bij de drie landen.**

Land	Fase in transitie-model	Rangorde hdi/imo (figuur 3.1)	Typering van de relatie
Egypte	3	108	een sterke natuurlijke groei gaat samen met een lage plaats op de hdi/imo
Tsjechië	5	28	een stagnerende bevolkingsgroei gaat samen met een gunstige plaats op de hdi/imo
Duitsland	5	6	een stagnerende bevolkingsgroei gaat samen met een hoge plaats op de hdi/imo

b Op elk gebied één regionale overeenkomst gevraagd:

bevolkingsspreiding: De bevolking is onevenwichtig verspreid over de drie landen:

Duitsland: in het westen: vol, sterk verstedelijkt; het oosten dunbevolkt met enkele grote steden, waaronder hoofdstad Berlijn.

Tsjechië: primate city Praag tegenover dunner bevolkt platteland.

Egypte: primate city Cairo met stedelijk lint langs Nijl, verder vrijwel leeg.

vruchtbaarheid: De vruchtbaarheid in de periferie is hoger dan die in sterk verstedelijkte gebieden.

binnenlandse migratie: De perifere armere gebieden kennen een vertrekoverschot van jonge mensen.

c Eén regionaal verschil gevraagd op verschillende gebieden:

stedelijke spreiding: Tsjechië en Egypte hebben primate city's. In Duitsland is er meer spreiding van echt grote steden over het land (met een aantal grote concentraties in de oude mijnbouw- en industriegebieden (Ruhrgebied en Sachsen).

vergrijzing en vruchtbaarheid: Vergrijzing op het platteland in Duitsland en Tsjechië, maar hoge vruchtbaarheid in de Egyptische periferie, met name op het zuidelijke platteland; in de westerse grote steden neemt de vruchtbaarheid iets toe.

3.3 Welvaart en wonen in de stad

Opdracht 1 Stedelijke functies

- a** Stedelijke functies gevraagd:
- 1) wonen
 - 2) overslag van goederen
 - 3) dienstfunctie
 - 4) industrie functie
 - 5) kerkelijke religieuze functie / culturele functie
- b** Er zijn veel banen, groei van de economie, mogelijkheden om te recreëren, de Alpen om te gaan skiën.
- c** De Duitse deelstaten hebben (betrekkelijk) veel macht en daardoor veel bestuursfuncties die je zult vinden in de hoofdstad van de deelstaat. Dat brengt veel (goedbetaalde) werkgelegenheid met zich mee. Hetzelfde geldt voor Praag als nationale hoofdstad van Tsjechië.
- d** De drie steden zijn bij een rivier ontstaan die (onder andere) diende als transportweg.

Opdracht 2 Verstedelijking en welvaart

- a** Egypte heeft een laag bbp/inw en een lage urbanisatiegraad. Duitsland en Nederland hebben een hoog bbp/inw en een hogere urbanisatiegraad. Tsjechië zit er wat tussenin. Dit ondersteunt het verband dat hoe hoger het bbp/inwoner is, hoe hoger ook de urbanisatiegraad is.
- b** Je zou verwachten dat Duitsland wat meer verstedelijkt zou zijn.
- c** Twee verklaringen gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) Veel mensen wonen op het platteland en werken in de stad.
 - 2) Op het platteland is betrekkelijk veel industrie te vinden.
- d** Het oosten van Duitsland is armer / heeft een lager brp per inwoner.

Opdracht 3 Geen plek in de stad

- a** Vijf atlaskaarten gevraagd:
- 1) GB 100B, *Duitsland - Bevolkingsontwikkeling*
 - 2) GB 100D, *Duitsland - Buitenlanders*
 - 3) GB 100E, *Duitsland - Vergrijzing*
 - 4) GB 100H, *Duitsland - Bruto regionaal product*
 - 5) GB 100I, *Duitsland - Werkloosheid*
- Er is veel werk in München en omgeving (lage werkloosheid), waaronder goedbetaald werk (hoog brp). De grote en gevarieerde arbeidsmarkt trekt veel mensen aan (sterke bevolkingsontwikkeling), waaronder veel buitenlanders. De instromers zijn jong, waardoor de vergrijzing er gering is.
- b** Redenering gevraagd in vier stappen:
- stap 1 In de regio München is veel goedbetaald werk.
 - stap 2 Dat trekt mensen van buiten aan, waardoor de vraag naar woonruimte groeit.
 - stap 3 Veel mensen zijn bereid veel te betalen voor woonruimte. Dit drijft de huur- en koopprijzen omhoog.
 - stap 4 Voor mensen met lagere inkomens wordt woonruimte bijna onbetaalbaar.
- c** Eén overeenkomst gevraagd, met verklaring:
Beide steden trekken als een magneet zo veel mensen aan dat de huisvesting problemen oplevert.
Eén verschil gevraagd, met verklaring:
De huisvesting in de grote Egyptische steden is heel slecht als gevolg van de grote armoede daar.

- d** Twee redenen gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) In Egypte heeft men geen geld voor openbaar vervoer of een eigen auto.
 - 2) Het platteland is voor Egyptenaren een onaantrekkelijke woonomgeving met een slecht imago (armoede, geen werk, laag voorzieningenniveau, enzovoort).
 - 3) Buiten de stad wonen betekent heen en weer reizen naar het werk in de stad. De wegen zijn overvol, reizen met het openbaar vervoer kost veel tijd.

Opdracht 4 Drie hoofdsteden

- a** agglomeratie Berlijn: 4,5 miljoen van totaal 80 miljoen in Duitsland = 5 à 6%
 agglomeratie Praag: 2,3 miljoen van totaal 11 miljoen in Tsjechië = 21%
 agglomeratie Cairo: 19 miljoen van totaal 95 miljoen in Egypte = 20%
- b** Praag was de hoofdstad van een veel groter rijk dan nu.
- c** Berlijn was de hoofdstad van een groot en machtig Duitsland. Vanuit Berlijn werd het land geregeerd. De overheidsfuncties gaven veel werk en trokken veel andere bedrijvigheid aan.
- d** Twee argumenten gevraagd, bijvoorbeeld:
- 1) Berlijn deelt veel overheidsfuncties met de hoofdsteden van de deelstaten.
 - 2) Berlijn is in financieel / economisch opzicht niet de belangrijkste stad in Duitsland.
 - 3) Het aandeel van de bevolking in de agglomeratie Berlijn is klein vergeleken met die in de primate city's Praag en Cairo.

Opdracht 5 Een Blauwe Banaan

- a** Atlantische Oceaan – Noordzee – Middellandse Zee
 GB 88D, *Europa - Werk en inkomen, Bruto binnenlands product*
- b** Twee politieke omstandigheden gevraagd:
- 1) de eenwording van Duitsland na 1989
 - 2) de toetreding tot de EU van nieuwe lidstaten in Oost-Europa

Opdracht 6 Veranderen van schaal

- a** Parijs, Lyon en Madrid
- b** op (supra)regionaal schaalniveau (ze vallen buiten de regio Blauwe Banaan)
- c** op nationaal en regionaal schaalniveau; en Parijs ook op continentaal/mondiaal schaalniveau

Verdieping

Opdracht 7 Facelift voor het Ruhrgebied

- a** thema gevraagd en drie oorzaken daarvan:
 werkloosheid:
- 1) de invoer van goedkope steenkool
 - 2) dalende staalprijzen (door de concurrentie op de wereldmarkt)
 - 3) uitputting van de kolenmijnen
- b** Twee aspecten gevraagd:
- 1) Er is een route van de industriecultuur ontworpen met een bezoekerscentrum en recreatievoorzieningen en horeca.
 - 2) Er zijn grote winkelcentra opgezet.
- c** Voorbeelden van een attractiepunt met toelichting:
- 1) Siedlung Eisenheim bij Oberhausen: de huizen werden vanaf 1846 al gebouwd voor mijnwerkers. De wijk werd bijna gesloopt, maar bleef door bewonersacties behouden.
 - 2) Schiffshebewerk Henrichenburg: De oude scheepslift is van 1899 en was nodig om de haven van Dortmund te bereiken. Hoogteverschil bijna 14 m.

- d** Een voorbeeld van een juiste redenering:
Deze regio's liggen in de semiperiferie / buiten de Blauwe Banaan. Dat betekent dat er minder geld in de regio zelf wordt verdiend en dat het gebied meer afhankelijk is van investeringen van buitenaf.

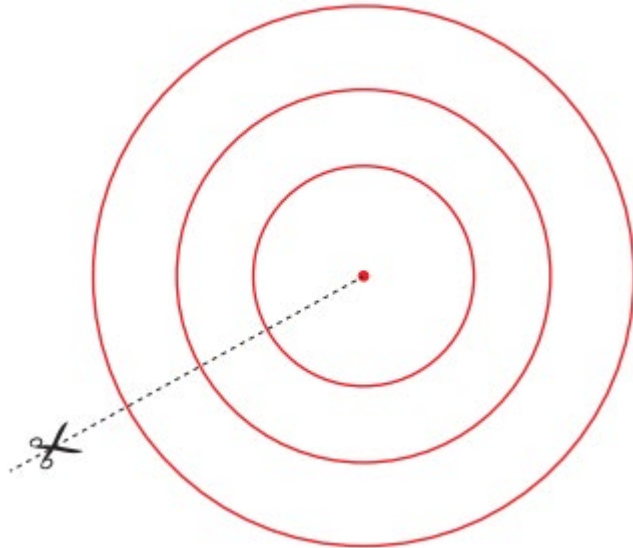
Herhaling**Opdracht 8 Terugblik op de paragraaf**

- a** A = onjuist
B = onjuist
C = juist
D = onjuist
E = juist
- b** In alle drie de landen is de kloof toegenomen.

Casusopdracht Kies de juiste kaart

Vraag 1

- a A, de kegelprojectie
- b GEO_2defase_5ed_vwo_GLOB_WB_3_23

- c Bij A: daar ligt het vel papier het dichtst bij de bol. Bij B en C is de afstand tussen papier en bol groter.
- d Het lukt niet om de beide helften van de aardbol aaneengesloten op een plat vel papier te tekenen zonder grote vervormingen te krijgen.

Vraag 2

- a Bij de raaklijn(en) is er geen vervorming van het oppervlak, maar hoe verder daar vanaf, hoe meer het gebied vertekend wordt. De afstanden en de omtrekken van de landen wijken dan te veel af van de werkelijkheid.
- b de cilinderprojectie
- c tot de lengte van de evenaar
- d De kompascoers is op deze kaart een rechte lijn.
Nadelen zijn dat hoe verder vanaf de evenaar, de vorm en de oppervlakte van de landen minder klopt.

Vraag 3

- a I = juist
II = onjuist
III = juist
- b Twee eigenschappen gevraagd:
1) De kaart is niet helemaal oppervlaktegetrouw.
2) De kaart is niet helemaal vormgetrouw.
- c Twee redenen gevraagd:
1) De vervorming aan de randen zou erg groot zijn.
2) De 'achterzijde' van de aardbol wordt met deze projectie niet gevangen.

Vraag 4

a W19 Voorbeelden van kaartsoorten.

Titel atlaskaart	Landkaart of overzichtskaart	Thematische kaart	Navigatie- of oriëntatiekaart
<i>Kaartsoorten - Spoorkaart</i>			X
<i>Duitsland - Ruhrgebied, Steenkolenmijnbouw</i>		X	
<i>Centraal- en Oost-Europa</i>	X		
<i>Afrika - Landschappen</i>		X	
<i>Afrika - Godsdiens</i>		X	

b Dan moet er meer worden gegeneraliseerd.

c Zo'n 30 km; in werkelijkheid is de Nijl ongeveer 300 tot 500 m breed.

d symbolen voor terpen, de 1 m hoogtelijn, hoogtecijfers

Vraag 5

a figuur 3.10: choropletenkaart
 figuur 3.13: choropletenkaart
 figuur 3.15: stippenkaart
 figuur 3.20: choropletenkaart
 figuur 3.24: choropletenkaart
 figuur 3.32: infogram, cartogram of stroomkaart

b om een anamorfosekaart

c De keuze van de kaart hangt af van waarvoor je de kaart wilt gebruiken.

Finish

Slotopdracht

- a** Duitsland: aanleg infrastructuur en aanwijzing Berlijn tot hoofdstad van Duitsland.
Tsjechië: aanwijzen van speciale economische zones in de achterblijvende periferie.
Egypte: bouw van nieuwe steden buiten het Nijldal.
- b** **W20** **Ontwikkeling van bevolking en welvaart in de periferie van de drie landen.**

Duitsland, oostelijke deelstaten	Ontwikkeling in de periferie	Bronnen
bevolking	nog steeds een sterke afname van de bevolking, behalve in de regio Berlijn; de verwachting voor Oost-Duitsland is ook negatief, ondanks de iets hogere vruchtbaarheid	GB 100C, <i>Duitsland - Bevolkingsontwikkeling</i> figuur 3.24
welvaart	het brp/inw ligt beneden het Duitse gemiddelde, maar groeit in een aantal oostelijke deelstaten harder	figuur 3.12 en 3.13
Tsjechië, noordelijke periferie	Ontwikkeling in de periferie	Bronnen
bevolking	in een deel van de periferie bevolkingsafname (vertrekoverschot en hoog sterftcijfer); in andere gebieden is de afname vertraagd of omgezet in groei	figuur 3.9
welvaart	In het noordwesten en noordoosten liggen armoede en werkloosheid ver boven het nationale gemiddelde	figuur 3.8
Egypte, provincies buiten Nijldal en Nijldelta	Ontwikkeling in de periferie	Bronnen
bevolking	snellere natuurlijke groei in het arme zuiden; vestiging in nieuwe steden	figuur 3.19
welvaart	zuidelijke periferie en grensregio's blijven achter bij de centrumregio	

- c** Voorbeeld van een juist antwoord:
Economisch sterke gebieden zijn aantrekkelijk voor (buitenlandse) investeerders vanwege hun grote afzetmarkt, goede verbindingen en grote en geschoolde arbeidsmarkt. Daardoor nemen productie en welvaart toe in de centrumgebieden. De periferie mist deze voordelen. Werkloosheid, armoede en vertrekoverschot nemen toe.
- d** Ondanks de groei van het bbp in alle drie de landen is (een deel van) de periferie verder achterop geraakt bij het centrum. Het lijkt alsof het overheidsbeleid niet heeft geholpen, maar zonder overheidssteun zou dat zeker nog erger zijn geweest.

Examentraining

Opgave 1 Regionale ongelijkheid en infrastructuur in Tsjechië

- 1 Het is sterk gericht op de hoofdstad Praag / primate city Praag.
- 2 Drie tracés gevraagd met argumenten, bijvoorbeeld:
 - 1) tussen Praag en Dresden, via Ústi nad Labem. Argument: Dit is de verbinding met de Duitse hoofdstad Berlijn en met Duitsland, waarmee veel handel wordt gedreven. De weg loopt via het achterblijvende Noord-Bohemen, waardoor deze regio een stimulans krijgt.
 - 2) tussen Praag via Jihlava of České Budějovice en Wenen. Argument: De weg verbindt een achterstandsgebied met het welvarende Oostenrijk en met de Balkanlanden.
 - 3) tussen Praag en Wrocław. Argument: Deze weg loopt door naar Warschau en de Baltische staten, die evenals Polen lid van de EU zijn.
- 3 Twee redenen gevraagd, bijvoorbeeld:
 - 1) In Tsjechië worden veel producten voor Duitse bedrijven gemaakt. Een deel van de grondstoffen en eindproducten kan goedkoop over water worden vervoerd. Dankzij de kostenbesparing kan werkgelegenheid in Tsjechië worden behouden of vergroot.
 - 2) De vaarweg zal een groter deel van het land toegang tot een zeehaven/Hamburg geven. Dit is goed voor de vestiging van bedrijven en voor de werkgelegenheid. Dit geldt met name voor de krimpregio Noord-Bohemen.
- 4 Tsjechië is lid van de EU. Door het achterblijvende noorden van het land een betere vaarweg te geven, wordt de economie daar en in heel Tsjechië gestimuleerd. Daardoor worden de regionale verschillen binnen Tsjechië en tussen Tsjechië en de rijkere buurlanden verkleind.

Opgave 2 China en Egypte demografisch vergeleken

- 5 Stelling I is juist: China telt meer dan tien keer zo veel inwoners als Egypte. Het land heeft dus veel meer 0- tot 4-jarigen dan Egypte.
Stelling II is juist: In China is het aandeel jongeren (onder de 20 jaar) daardoor veel kleiner dan in Egypte. Het aandeel inwoners boven de 64 jaar is (nog) maar weinig groter dan in Egypte. Het aandeel van de leeftijdsgroep 20 tot 64 jaar is dus groter in China.
- 6
 - a China
 - b Uit het antwoord moet blijken dat een groot aandeel mensen in de werkende leeftijd / de leeftijd 20 tot 64 jaar gunstig is voor economische groei / een klein aandeel jongeren en ouderen gepaard gaat met relatief weinig kosten voor de samenleving.
- 7 Twee aanwijzingen gevraagd:
 - 1) Er heeft een daling van het geboortecijfer plaatsgevonden / Het aandeel jongeren is klein.
 - 2) Er zijn meer jongens dan meisjes in de leeftijd 0 tot 20 jaar.
- 8 Uit de redenering moet blijken dat:
 - er in 2015 een grote groep jongvolwassenen / 20- tot 24-jarigen was in China die voor een groter aantal geboorten zorgden,
 - maar dat er op langere termijn veel kleinere groepen zullen zijn in de leeftijden dat men kinderen krijgt (waardoor er ook minder geboorten zullen zijn).